

N:o 61.

Af Herr A. Gumælius: Om ändring i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862 i fråga om val till stadsfullmäktig.

Den lagliga orätt, som kallar sig den kommunala rösträtten, har i städer, hvilka af kommunallagen tvingas att välja stadsfullmäktige, icke mycken annan tillämpning än vid dessa i regeln hvart annat år återkommande val. Läggande makten i penningens, i ett fåtals händer, har detta röstsätt flerstädes redan hunnit verka derhän, att detta fåtal bland sig och sina närmaste väljer flertalet af de fullmäktige, hvilka i sitt skön hafva samhällets väl och ve, beskatta sina medborgare, utse förvaltningsnämnder och tjänstemän, bestämma aflöningar, tillsätta granskningsmän och till sist maktfullkomligt besluta öfver dessas anmärkningar och meddela ansvarsfrihet. Iakttaga stadsfullmäktige laga former, skola deras beslut tillämpas, om än otjenliga, om än vådliga. Den enda kontroll, som återstår valmännen, skulle då vara rätten att återvälja eller slopa stadsfullmäktige, då de tjenstgjort i fyra år; men då hafva fullmäktige sjelfva med sina närmaste vanligen röstöfvervigt, och det kan väl hända att, ju lifligare utanför stående må vara öfvertygade om lämpligheten af *någon* omsättning hos stadsfullmäktige, desto vissare äro dessa å sin sida i den öfvertygelsen, att just de, och ingen annan, böra framgent bekläda »förtryende»-platserna, och då de hålla ihop, segra de vanligen, äfven om den dåsigheit, som ett så förtryckande röstsätt i regeln måste framkalla, någon gång skulle ge vika och låta den under askan glimmande elden för en kort minut flamma upp.

Nyss har man sett exempel både på sådan dåsigheit och sådan lifaktighet. De städer, som styras af stadsfullmäktige, ha allmänt haft fullmäktigval. På de flesta håll hafva, såsom förordningen tyckes afse, blott några få tagit del i valen — hvad hafva de många lågröstade der att

göra? — och det har mestadels blifvit vid det gamla. Annorstädes hafva talrika motståndskrafter uppträdt, men blott för att erinras om sin underlägsenhet och krossas af den lagliga öfvermakten. Det har på mer än ett håll händt, att man velat ombyta t. ex. en tiondedel af fullmäktige, men att desse alla slutit sig samman i en fast ring, som icke kunnat brytas eller i minsta mån rubbas; det har händt, att man velat motverka återval af en enda stadsfullmäktig, som ansetts särskildt olämplig, och att jenväl en del af fullmäktige sjelfve hyllat en sådan åsigt; men de som i högsta grad ega makten i sitt samhälle hafva då straffat denna åsigt genom att dels såsom fullmäktig bibehålla den ifrågastälde mannen och dels till hans ära offra flere af de fullmäktige, hvilka, skicklige i öfrigt, låtit komma sig till last förbrytelse emot penningens majestät genom att underhandla med den »allmänna meningen.»

Kommunalförordningarnas goda syfte motverkas af sådant röstsätt; och det torde vara sjelfklart, att der ett okontrolleradt fåtal, utan annat berättigande än debetsedelns, innehar väldet, skall förr eller senare detta fåtal öfvergå till orättfärdighet t. ex. genom att gynna den stadsdel, der de fleste af dem äro bosatte, eller att på samhällets skuldror lägga företag, som för fullmäktige personligen äro företrädesvis gagneliga, eller att uraklåta mot hvarandra föra samhällets befogade talan och så vidare. Ännu har man icke sett *mycket* i den vägen, men varnande tecken saknas ej, och flera, starkare följder af det orättfärdiga valsättet skola nog, om det vidhålles, naturnödvändigt framträda.

Det borde, synes mig, icke vara någon fara att låta de fordom myndige, numera under fullmäktiges förmynderskap tvingade medborgarne i ett stadssamhälle välja »sina» fullmäktige med lika röster, då riksdagsman kan med sådant röstsätt utses; och jag vågar hemställa:

att Riksdagen för sin del må besluta den ändring i kommunalförordningen för stad, att vid stadsfullmäktigval hvarje röstberättigad må ega *en* röst.

Skulle denna enkla och naturliga bestämmelse ej kunna vinna bifall, tillåter jag mig *i andra rummet* föreslå en sådan anordning, att hvarje röstande unnas *rösträtt både för sin person och sin bevillning* efter andra artikeln. Detta skulle exempelvis kunna ske så, att *den personliga rösträtten* bestämdes till 5 röster för hvarje valman, under det att den nuvarande *100-gradiga bevillningsskalan* samtidigt *enklades till 10-gradig* med 1 röst för bevillning af högst 10 kronor, 2 röster för högre bevillning till och med 20 kronor, 3 röster för till och med 30 kronor, 4 för 40, 5 för 50, 6 för 60, 7 för 70, 8 för 80, 9 för bevillning till och med 90 kronor samt 10 röster för högre bevillning, så att ingen hade

under 6 och ingen öfver 15 röster, personliga och skatte-röster sammanräknade.

Utan att bestämdt hålla på denna här framkastade tanke, inskränker jag mitt värdsamma yrkande i detta fall dertill:

att hvarje vid stadsfullmäktigval röstberättigad måtte, jemte rösträtt på grund af bevillning, tillerkännas personliga röster.

Lag-Utskottet, till hvilket denna framställning torde hänvisas, tacktes, om icke allt anses böra blifva vid det nuvarande och om lika rösträtt menas vara alltför mensklig, föreslå den gruppering af personliga röster och skatteröster, som Utskottet finner sig kunna tillstyrka.

Icke van att skrifva lagspråk, vågar jag också anhålla att Utskottet måtte föreslå den ordalydelse som, under förutsättning af bifall till någotdera af dessa förslag, borde gifvas åt ifrågavarande kommunalstadganden, på det de må hafva utsigt att, af Riksdagen antagna, vinna jemväl Kongl. Maj:ts bifall.

Stockholm den 27 Januari 1877.

Arvid Gumælius.

N:o 62

Af Herr Christen Assarsson: Om förening af bibliotekarietjänsten vid Riksdagen med vice-värdsbefattningen i Riksdagens hus.

Uti sin berättelse öfver Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning hafva senast församlade revisorer tillstyrkt, det vice värdskapet för Riksdagens